

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cf. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foale înscrise în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 300 Lei
Pe 6 luni . . . 180 Lei
Pentru străinătate 900 Lei

Unirea

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Porunca vremii de acum

(pe). In timpuri grele de prigoană, când sângele trebuia să fie umezeala ce picura din vinele creștinilor pentruca să rodească strălucirea Bisericii, într'o scrisoare adresată preoșilor și diaconilor, Sfântul Ciprian zicea: „Să recunoaștem că această furtună a izbucnit din cauza păcatelor noastre. A trecut atâta vreme de când nu mai umblăm în căile Domnului. Noi mărturisim că renunțăm la lume, dar faptele dau de minciună vorbele noastre. Deci dacă Dumnezeu ne lovește, o face pe dreptate și o face numai pentruca să ne mântuiască”.

Furtuna războiului de azi are oare o altă cauză decât păcatele noastre? Și sângele ce se varsă va rodi oare o Românie mare și bună? . . . Să recunoaștem că firele tortului pe care se țese ordinea morală — poruncile Domnului — au fost atât de mult și'n mod atât de nerușinat, călcate în picioare, încât mânia Lui e dreaptă, iar pedeapsa trimisă pe merit. Și cât de mult a fost sguđuită această ordine, de voințele noastre rebele, de plăcerile noastre nepotolite, se vede din crâncena lovire, din universală durere, îndelunga furtună și marea pedeapsă care ne-a cuprins. Pacea nefiind decât liniștea ordinei (Sf. Augustin) trebuia să dispară odată ce ordinea morală a fost tulburată. Și nu se va reîntoarce, liniștită și statornică, până când ordinea nu va fi din nou refăcută. Când ispășirea va restabili ceea ce distrus abuzul voințelor noastre, atunci pe tortul refăcut al poruncilor lui Dumnezeu se va țese ordinea morală din care va înflori atât de mult așteptata pace. Dreptatea lui Dumnezeu cere satisfacție pentru distrugerea ordinei morale. Și când ispășirea va fi totală și ordinea morală restabilită, atunci Dreptatea își va arăta și cealaltă față a sa: iubirea, din care va picura pe pământ binecuvântarea aducătoare de pace, de liniște, de har și viață divină.

E bine deci ca în aceste timpuri de crâncenă pedeapsă, pe care omenirea o suferă în fiii săi uciși pe câmpuri de foc, în văduvele și orfanii cărora nu le mai rămâne decât un greu fără sprijin, în atâtea monumente de înțelepciune și măiestrie distruse, în civilizația sa ce se zgudue din temelie — e bine să ne amintim de cea mai imperioasă poruncă: împăcarea mâniei lui Dumnezeu.

Indemnul cu care Sf. Ciprian încheie scrisoarea de mai sus, indemn de a înmulți rugăciunea și ajunurile — jertfe de ispășire — „pentru a desarma dreptatea Sa”, să ne fie program, mai ales acum în postul de Crăciun. Cu cât vom contribui mai mult la împăcarea justiției divine, cu atât mai siguri de încetarea furtunii, vom putea cânta mărire Celui ce a venit să aducă pe pământ pace și între oameni bunăînvoire.

După serbare

N'am sărbătorit așa cum am fi vrut, și cum se plănuse. Ci și acum, la plinirea întâiului sfert de secol dela marea Unire românească, lacrimile a trebuit să ni le ștergem pe furis și glasul vrerilor noastre a fost înăbușit în surdina poruncilor mai înalte.

Am fost, și de astă dată, „cuminți”. N'am pus nici măcar întrebări nerescuțioase și doctrinare; cum ar fi de ex. aceea despre valoarea sentințelor date de judecători mituiți și sperjuri. Fiindcă gândul tuturor ar fi fugit la faimosul conte Ciano și la celebrul arbitraj dela Viena. Nu am întrebat de ce frații noștri din Ardealul românesc sunt tratați așa cum se știe, de ce școlile lor au fost închise, bisericile dărimate, gospodăriile sărăcite ș. a. m. d.; și de ce tot vin, valuri-valuri, pribegii de peste Feleac? Căci doar li s'a garantat, solemn și răspicat, cu întreaga onoare a națiunilor cari au rostit verdictul dela Viena, dreptate și libertate, viața și averea și respectul ființei lor naționale distincte! Ce s'a ales de toate „garanțiile”, date atât de sărbătorește, în fața lumii întregi?!

Cunoscând situația de forță majoră sub care ne găsim, n'am schițat gesturi inutile și tulburătoare. Ci, disciplinați, am făcut ceea ce ni s'a permis: Ne-am adunat și acum în jurul altarelor noastre străbune și acolo, evocând marile umbre ale trecutului, ocrotiți de puterea lor și luminați de idealul lor, am stat de vorbă cu Dumnezeu Atotputernicul. Lui i-am spus durerile, i-am spovedit vrerile noastre cele adevărate; și ajutorul Lui l-am implorat pentru izbânda dreptății noastre. I-am mărturisit întunecarea minții noastre, care nu mai e în stare să priceapă nimic din hățușul atâtor contradicții în care se sbate lumea. Am recunoscut neputința noastră, în fața valurilor cutropitoare a evenimentelor, care ne duc unde nu vrem și ne lasă unde nu știm.

Privind de aici, din înaltul Cetății Domnului, în lumina lină a eternității, peste țări și peste veacuri, au început a ni-se deslega enigmele istoriei și învălmășeala haotică a sbuciumului omenesc a început a căpăta înțeles mai înalt. Numai așa, în această atmosferă de concentrare religioasă, ziua de 1 Decembrie 1918, cu Unirea decretată atunci la Alba-Iulia, își capătă adevăratul sens pentru trecut, spre a deveni far călăuzitor pentru viitor. Și sensul acesta, religios metafizic, al împlinirii dela 1 Decembrie 1918, se transformă într'o admirabilă certitudine pentru viitorul nostru și într'o superioară poruncă pentru îndrumarea strădaniilor noastre politice naționale.

Certitudinea este aceasta: împotriva tuturor vrășmășiilor, în ciuda tuturor dibuelilor

și rătăcirilor de moment, România își va reface granițele firești cu aceeași siguranță de neînlăturat cu care Oltul, sfărmand lanțuri de munți, curge în Duna și Dunărea în mare. — Fiindcă dincolo de jocul socotelilor și forțelor omenești, mereu schimbătoare și incalculabile, se realizează și în istoria umană *legi ale firii*, rațiuni eterne și nesdruncinate ca însuși Dumnezeu care le-a dat. În temeiul acestor legi cresc și se dezvoltă popoarele pământului, urcând fiecare prin vicisitudinile variate spre aceeași culme a evoluției: perfecțiunea conștiinței naționale, cu voința lămurită de a trăi ca unitate distinctă în mijlocul neamurilor lumii. Ajunsă la această înălțime spirituală, mulțimea se transformă în națiune care, mai curând ori mai târziu, își va croi și haină politică externă, proprie firii sale și pe măsura întinderii ei în spațiu. Nimic nu se poate împotrivi puterii irezistibile a acestui principiu „național”, în drum de realizare năvalnică în ultimele veacuri. Sub apăsarea lui s'au sfărmat puternicele State medievale, construite pe temelii artificiale, pe principii dinastice, pe rațiuni de politică abstractă ori pe combinațiuni de oportunitate economică și militară. Rând pe rând, din ruinele vechilor rândueli, s'au încheșat Statele naționale ale Europei apusene, cu tendința de a-și croi fiecare granițe etnice cât mai precis delimitate. Ultima mare izbândă a principiului a fost tocmai prăbușirea conglomeratului artificial numit Austro-Ungaria, din care s'au desprins, ca fructele mature din pom, națiunile ajunse la conștiința ființei lor aparte, spre a-și construi căminuri proprii naționale.

Astfel, unirea pământurilor românești într'o singură țară n'a fost o cucerire și o izbândă omenească. Privită în adâncurile ei metafizice, ea nu este nici rezultatul jertfelor și luptelor minunate ale înaintașilor noștri, precum nu este nici un dar al alianțelor norocoase din războiul trecut ori rezultat întâmplător al unor formule americane de „autodeterminare” etc. Toate acestea sunt simple elemente, — infinit respectabile de sigur, dar nu determinante — în marele proces al firii, și meritul lor deosebit este că nu s'au abătut din drumul dreptății, ci recunoscându-l, s'au pus conștient în serviciul lui. De aceea au și dat rezultate care, chiar dacă se mai ciocnesc ici-colo cu reminiscențele nedreptăților apuse, în ciuda oricăror diabolice combinații ale forței brute stăpânitoare la un moment, totuși în cele din urmă se vor dovedi trainice și rămânătoare. Istoria nu se întoarce înapoi. Odată descoperit, principiul de „autodeterminare” al popoarelor ajunse la conștiința unității lor specifice, numai poate fi scos din lume. Aplicarea lui mai poate fi

intârziată, și sabotată, se vor mai cere jertfe pentru a înlătura piedecile din cale, dar izbânda lui finală este abso'ut certă. In cele din urmă nu numai Europa, ci omenirea întreagă va trebui să ajungă o mare „societate a națiunilor“, cărora nimeni nu va mai încerca să le strivească ființa spirituală, nici să le fure patrimoniul pământesc ce li-se cuvine.

Din aceste considerațiuni se desprinde lămurit și porunca superioară pe care va trebui s'o împlinim pentru ca marea lege a firii să se realizeze iarăși în și prin neamul nostru. — Va trebui să păzim cu sfințenie unitatea spiritului românesc, să cultivăm cu ardoare voința unirii spre care ne mână poruncile naturii. Urmând drumul înaintașilor — pe cari i-am cinstit cu recunoșcătoare pietate în ziua de 1 Decembrie — să cultivăm legăturile solidarității naționale și elanul lor gata de sacrificiu pe când va trebui să răsturnăm, cu supremul efort al tuturor puterilor neamului, munții nedreptăților ridicați de oameni haini în calea apelor lui Dumnezeu.

Având aceste garanții, mai tari decât vremelnicele tratate omenești, să fim tari în nădejde și din drumul credinței să nu ne abatem. Credincioși lui Dumnezeu, să păzim cu tărie credința neamului și din drumul virtuților străbune să nu ne clătim. Recunoșcători vechilor și marilor aliați cari în trecut au stat alături de noi la realizarea unirii, urmând calea fruntașilor cari au decretat-o, păstrători ai principiilor naționale și democratice care stau la temelie actului dela Alba-Iulia — privim cu fermă hotărâre și cu senină certitudine viitorul: Ceeace Dumnezeu a unit, oamenii zadarnic vreau să despartă. Să așteptăm cu încredere și să fim gata: clipa destinului bate la porțile istoriei!

Comemorarea zilei de 1 Decembrie, la acest sfert de veac dela Unirea cea Mare, s'a sărbătorit la Blaj în cadre restrânse și reținute — așa cum cereau ordinele de sus — în același timp însă deosebit de impresionant.

Toată serbarea s'a concentrat în biserica

catedrală, martora atâtor mari evenimente din viața neamului și străjuitoarea dreptății divine care s'a împlinit și se va împlini iarăși în istoria noastră. Aici s'a slujit mai întâi o *liturghie solemnă*, pontificând Il. Sa Păr. Dr. Victor Macaveiu, în strălucitor sobor de preoți. Răspunsurile le-a dat corul Academiei de teologie, condus de Păr. I. Florea. Alături de câțiva reprezentanți ai autorităților, lume multă și aleasă, echipe de elevi și eleve dela toate școlile, cu steaguri treicolorei. Atmosferă de zile mari. Predica ocazională, substanțială, a Păr. Liviu Chinezu, despre dreptatea divină care lucrează în istoria noastră, a mișcat sufletele, făcând să isbucnească, de pe buzele tuturor, un puternic „*Deșteaptă-te Române*“, sguduitor, cum rar ne-a fost dat să auzim.

La sfârșit s'a oficiat un *parastas* pentru odihna sufletului regelui întregitor de țară Ferdinand și a tuturor fiilor neamului cari în curs de veacuri au luptat și sângerat pentru idealul unirii naționale.

Pentru credință

Zăpăciți de atmosfera cafenelelor, crainicii mereu atenți ai evenimentelor simt o diabolică mulțumire aruncând în sufletele slabe ale oamenilor teama provenită de amenințările războiului privitoare la ziua de mâine. Ascultându-le, nu știi unde încep uneltirile dușmanilor și de unde vin toate aceste svonuri, cu valoare de circulație discretă, să împânzească sufletele, pentru a le dezarma, fărămițându-le.

Înceștarea aceasta nu se mărginește însă numai la atât. Bine regisat de anumite cercuri direct interesate, războiul acesta așa numit al „nervilor“, nu caută numai victoriile de suprafață. Comandanții lui știu bine, că scopul nu și-l vor putea ajunge atâta timp cât sufletele ancorate într'o puternică credință, nu vor fi lovite la ele acasă. Iată de ce, ofensiva svonurilor a în eput, din nou, să asalteze, de astădată, instituții și persoane bisericesti, crezând că prin ele vor lovi, în

mod indirect, în credința care nu vrea să știe de compromisuri atunci când e vorba de apărarea sfintelor ei drepturi.

Trăim, din acest punct de vedere, o epocă de apocaliptică înceștare pe care Dumnezeu a permis-o, pare-se, pentru a verifica temelile care ni le-am pus credinții noastre.

Cei slabi priveau, la început, cu o legitimă îngrijorare și ar vrea, de n'ar fi slăbi-ciunea lor la mijloc, să ridice steaguri de luptă. Când însă simt primejdia apropiindu-se, un val de indiferentism, mascat de un pacifism rudenie cu trădarea, se face stăpân pe aceste suflete capabile de orice compromis. Scuze, care să motiveze această atitudine, găsesc destule, și unii naivi, de aceeași structură sufletească, încep numaidecât să-i aprob. Triumful lor îl cred definitiv apoi, și au satisfacția unei victorii personale când întâmplător citesc în vreun ziar din capitală gânduri asemănătoare cu ale lor, izvorite din aceeași legitimă îngrijorare... Deși numărul acestor fel de oameni e nesfârșit, niciodată credința n'a fost apărută de unii ca aceștia. Ea s'a impus totdeauna prin exemplarele de elită, prin jertfa lor, ca martiri, sau prin viața și directivele care le-au dat societății, ca mari credincioși ori sfinți.

Ori de câte ori credința a fost amenințată, cum pare să fie și astăzi, s'au ridicat suflete, necunoscute până atunci, care nu importă prin ce metode, au reușit să înlătore, dacă a fost nevoie, o primejdie, sau să canalizeze, prin directivele date, viața amenințată în mersul ei spre mai bine.

După atâtea jertfe pline de eroism de care ne-am dovedit a fi capabili în războiul pe care-l purtăm la Soare-Răsare, credeți că pentru apărarea credinții noastre creștine vom fi în stare să ne ridicăm la aceeași înălțime? Cine crede altfel nu e bun creștin și cu atât mai puțin român adevărat.

Pentru un suflet, pentru care viața creștinească nu se mărginește la o simplă luminare aprinsă într'o biserică și o rugăciune spusă în fugă, ci a căutat să o adâncească,

FOIȚA „UNIRII“

Rugăciune

*Prea sfântă Marie, Marie,
ni-e inima tristă, viața pustie, —
îndreaptă-ne faptele, zilele,
cu blânda iertare, cu milele, —
spre Domnul înaltă-mă
să nu mă 'nsojesc pe cărările omului
cu cei ce hulesc, înpilează și blastămă, —
în toate plinească-se legile Domnului,
Marie, prea sfântă Marie.*

*Prea sfântă Marie, Marie,
atâtea dureri ne frământă, ne ceartă —
din marea cădere ridică-ne, iartă,
ni-e gândul sărac și olog nemernic
ni-e sufletul gârbov, nevrednic;
de-am fi ca o rază, o floare,
în fața ta toate sunt mici, trecătoare —
tu singură, Mama 'ndurării ești,
Marie, prea sfântă Marie.*

*Prea sfântă Marie, Marie,
învață-mă binele mare, în lume să-l fac,
dreptatea să-mi fie poruncă și scut
și frate să-mi fie orcine, strein sau sărac,
în toate, dă-mi razimul tău luminat
ca'n ceasul cel tainic să mor împăcat*

*cu Domnul cel Mare și Sfânt
cu tot ce-a fost bun și frumos pe pământ,
Marie, prea sfântă Marie.
Valeriu Bora*

Mitropolitul Gurie

Despre Mitropolitul Gurie al Basarabiei dacă s'a vorbit așa de puțin cu ocazia morții sale, înseamnă că a fost un Vlădică cuvios. Se va vorbi mâine, în istorie mai mult, și se va ști mai bine atunci, de cât azi, cine a fost.

O figură de prelat român, a avut însă un suflet blajin, curat și fără prihană; am putea zice, *nevinovat ca un copil*... Da, ca un copil, prunc, fără de răutate ne-a recomandat Domnul și nouă tuturor, să devenim, dacă voim să intrăm în Impărăția Cerurilor. Adică nu instruiți în duhul lumii acesteia, după apucăturile ei lacome și egoiste; ci spiritualizați prin temperanță, prin mortificarea trupului și a toată trufia și lăcomia acestuia, printr'o viață de jertfă, pentru binele altora și pentru Cer. Așa ne voește Domnul. Cu atât mai mult pe arhieriei... Dar când cineva se va hotări în adevăr, să devină un astfel de om, și să se deosebească de felul de a fi al tuturor, mai ales când se află și sus, în exemplul multora, lumea și diavolul se mobilizează asupra lui și toate incriminările și toate ororile i-le aruncă în față. Așa este soarta celor drepti... Pe cei în adevăr vinovați de multe crime, de multe

ori nimeni nu se gândește să-i supere. Cei drepti vor fi ponegriți, vor fi nedreptățiți, dar nu trebuie să se teamă de nimic, Isus a biruit această lume și pe diavolul, prin răbdarea și jertfa Sa. A fost însă un simplu în tinută și nepretențios în dorințe, așa cum au fost totdeauna adevărații slujitori ai Domnului... Vlădica Gurie Grosu, a fost un bun cunoscător și un fin înțelegător al intereselor înalte ale neamului său românesc, pe vremea când sub greoaia și umbroasa cupolă a unei biserici streine de orice tendință național românească, se afla ca arhimandrit.

Aici e marea lui merit. Aici s'a binecuvântat și va rămânea veșnic binecuvântat... El a putut să constate cel dintâi lipsa *abece-darului* limbei române, pentru fiii îndepărtați ai acestui neam. El a cunoscut la timp lipsa cărților în vechiul grai moldovenesc, și nu numai că a constatat la timp, dar a și luat asupra sa la timp sarcina de a realiza această înaltă cerință, cu riscul surghiunului și al persecuției. Prin aceasta el este un erou al culturii românești și se aseamănă mult cu frații lui din Ardeal, din secolul trecut, cu un Șincai, cu un Bărnuțiu, sau cu un Gheorghe Lazar... Iată dar, că Mitropolitul Gurie, dacă n'a cunoscut și n'a vrut să cunoască rafinări unei atitudini prea mlădioase în această lume de prea multă intrigărie și socoteli meschine, în schimb el a știut și a înțeles prea bine să lucreze nu numai după cultura sa duhovnicească, dar și după spiritul celui mai intransigent naționalism românesc.

impunându-și trăirea ei până la lepădarea de sine, credința nu e o haină de care te poți lepăda la anumite împrejurări, pentru a te adapta vremelniciei lor, și cu atât mai puțin — cum cred unii — o concepție impusă, la o vârstă când nu poți judeca, de mediul în care trăiești.

Privită astfel, credința pentru care stăm de veghe la acest post de apărare al Bisericii noastre, (în cadrele *Astru-lui*), nu e în funcție de anumite interese sau vremelnice legi impuse din afară, ci e o *intensificare a legăturilor pe care le avem, prin Isus Hristos, cu cerul, peste oameni și timp, în vederea câștigării lui după moarte*. Numai pornind de la această concepție superioară, cuvintele Mântuitorului: „Nu vă temeți de acei ceucid trupul“, dau sufletelor noastre puterile necesare de a primi și a fi gata de lupta ce ni se impune. Inarmați cu această credință, să privim cu fruntea sus, plini de încredere, viitorul, zăvorând prin disciplină atacurile stărnite de dușmanii Bisericii noastre care prin uneltirile lor diavolești vor încerca să ne lovească.

Emil Al. Micle

25 ani de Unire. Un sfert de veac dela Marea Unire, după veacuri de sbuciumată suferință trăită în Arcul Carpatic, care ne este leagăn și din care nici o putere de pe lume nu ne va clinti. Un sfert de veac dela sfânta Unire: prilej de evocarea mândră a acestor milenare suferințe, din care ne-am tors puterea și legea veacurilor însăși.

Peste noi se ridică, ocrotitor, întemeietorul celei dintâi uniri, Mihai Vadă Viteazul, cu legământul său de Arhanghel, poruncind dreptatea pământurilor lui. Și tot astăzi trosnetul de trupuri de marfuri, sfâșierea pe roată a lui Horia, răsună în urechile Românilor ca jertfa lui Crist la care ne închinăm. Nimeni, nimeni din neamul nostru nu va uita niciodată pe eroii și martirii Transilvaniei noastre, ai libertății noastre, ai dreptății noastre.

1 Decembrie este prilej de închinare re-

„Eu din lume v'am ales... Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său, dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v'am ales din lume, de aceea lumea vă urăște“, zice Domnul. Iată aici e deslegarea enigmei, de ce a fost așa de mult pomegnit și persecutat acest ierarh român, unic în felul său.

În adevăr, stând cu el de vorbă, puteai citi în fața sa ascetică și blândă de călugăr, atâta nevinovăție și atâta curăție de suflet, că îți se părea, că omul acesta în adevăr, nu este fiu al veacului nostru prezent, ci al oarecărui veac din cele zise primare ale Bisericii lui Hristos. Îți părea oarecum asemănător lui Spiridon al Trimitundeii sau lui Pafnutie sau Serapion al Egiptului, cari luptau în luptele lor mai mult cu blândețea și smerenia, decât cu argumentul și cu dialectica.

La Vlădica Gurie nu valora nimic politica lumii, pe care nici n'o înțelegea și nici n'o practica, deși aceasta de mai multe ori l-a pus în mari încercături. El nu știa să facă pe lingușitorul față de cei ce purtau semnele puterii vremelnice. El nu se temea decât de Dumnezeu, căruia a înțeles să-i slujească cu credință, și să-și facă datoria în propovăduirea adevărului, oriunde s'ar fi aflând.

Dar când îți ieși asupra-ți un astfel de rol, trebuie să ai asistența unei forțe vii. Să te simțești mereu ajutat, mângăiat și protejat de brațele unei mame, care să te știe înțelege și să te susție ca pe un fiu iubit al ei...

În câmpul de luptă, singur în felul său

cunoscătoare pentru toți acești implinitori ai unității noastre, iar celor care la 1 Decembrie 1918, prin sângele, prin jertfa, prin voința sau înțelepciunea lor au unit pământurile încercate de războiu ale Regatului, de creștele încercate de veacuri ale Transilvaniei noastre, un gând de neuitată grațitudine și o mărturie de respect, îndemn pentru azi, liniște pentru mâine. 1 Decembrie 1918 să ne fie strana de credință românească din care să privim uniți, încercările pe care destinul le-a abătut nedrept asupra pământului Transilvaniei noastre. Să ne fie poruncă și legământ în ceasurile grele pe cari le străbatem.

Transilvania nu este pentru noi un pământ, un teritoriu, o provincie. Transilvania suntem noi toți, este sufletul nostru... și nimeni nu ne poate avea întregi, fără suflet. (Prof. *Mihai Antonescu*).

Blăjenii acum un sfert de veac

3) de Dr. Coriolan Suciu

Blăjenii au simțit nevoia să țină contact mai strâns cu publicul românesc din Ardeal, pentru a-l informa în continuu despre evoluția chestiunii naționale. — De aceea, de pe la mijlocul lunii Noemvrie, ziarul „Unirea“ începu să apară zilnic, ca „Nr. de propagandă“.

În micul orașel dela îmbinarea Târnavelor zilnic se perindează gărzii naționale din comunele învecinate, ca să presteze înaintea Catedralei jurământul față de Consiliul Național Român. Intelectualii blăjeni le țin cuvântări patriotice în sens panromânesc, cuvântări, cari se transformă în entuziasm pentru gardiști și de multe ori în răgușeală pentru oratorii cari nu se menajează nici în aceste zile mohorite de sfârșit de toamnă, cu negură, ceață și răceală.

Solia președintelui Wilson privitor la recunoașterea legitimității aspirațiilor naționale ale Românilor, e împărtășită tuturor celor cari se perindă prin Blaj, ca o solie de mântuire din cătușele robiei milenare ungurești.

Mitropolitul Gurie, a suferit mult, tocmai din lipsa unei astfel de mame înțeleghătoare, care trebuia să-l ocrotească și să-l sprijinească, pe copilul cu adevărat *nevinovat*...

A cunoscut el însuși lipsa acelei adevărate mame care nu-și abandonează niciodată copiii? ..Și-a dat el seama?.. Putem spune că da, a cunoscut și a înțeles, și aceasta mai mult ca alții și după cât știm a și suferit consecințe pentru o astfel de convingere. Odiñoară un Atanasie al Alexandriei, alt mare surghiunit al vrumurilor, a știut să găsească sufletul mare al acestei mame, în *Sfântul Iuliu Papa Romei*. Mitropolitul Gurie, dacă n'a făcut altceva, a deschis totuși gura de mai multe ori în această chestie.

A fost chiar acuzat de frații săi din Sinod de hrănitor de *idei catolice*. Faptul acesta îl face să fie considerat de noi ca un pioner marcant în pregătirea mării uniri, care va trebui să vină odată, căci deși n'a fost în mod efectiv unit, însă în suflet el dorea unirea, și deci e vrednic să fie socotit printre marii binevoitori ai *unirii*, alături de Dr. Paulescu, de marele Nicolae Iorga și de alți mari Români, cari au văzut și-au voit binele sufletesc al acestui popor. Noi punem cu dragoste și cu cinste pe Mitropolitul Gurie în galeria românilor filo-catolici și-l binecuvântăm ca Dumnezeu să-l ierte și să-i facă veșnica odihnă cu dreptii în Impărăția Sa.

Veniamin Monahul

Garda națională din Blaj se transformă în Consiliu Militar, în urma numărului mare de ofițeri, cari, reîntorși de pe front, își pun serviciile la dispoziția Consiliului Național din Blaj. Căpitanul Ioan Munteanu trece de inspector al gărzilor naționale, iar locul său de comandant al gărzii din Blaj îl ia căpitanul Virgil Pop.

Duminecă, în 17 Noemvrie 1918, a avut loc în Catedrala din Blaj, cu o ceremonie impresionantă, *depunerea jurământului solemn* al tuturor membrilor Consiliului Național local, al Gărzilor Naționale și al tuturor Reuniunilor și Corporațiilor din localitate.

Cu acest prilej la Sf. Liturghie, în locul ecteniilor pentru domnitor (Impăratul-Rege), s'a rostit ectenia: „Pe preainalta noastră stăpânire națională și pe marele sfat al Națiunii române — Domnul Dumnezeu să le pomenească întru împărăția sa“, iar corul a intonat „Deșteaptă-te Române“. — La ieșirea cu darurile Păr. vicar Dr. Vasile Suciu, președintele Consiliului Național, care pontifica, a pomenit „Pe Eroii noștri de pretutindeni, pentru al căror sânge ne-am învrednicit să ajungem măreția acestor zile“.

La sfârșitul Liturghiei, în fața altarului s'au închinat drapelele, iar toți cei prezenți, cu mâna pe inimă, sau ridicând trei degete, au jurat credință Consiliului Național Român Central, rostind după vicarul Dr. Vasile Suciu următoarea formulă de jurământ: „Eu... jor (sic) atotputernicului Dumnezeu, cumcă întru toate voi fi cu credință și supunere către Consiliul Național Român din Ungaria și Transilvania. Conștiu de datorințele ce le impun vremurile istorice de azi, jor că în toate manifestările vieții mele voi fi fiu credincios națiunii unitare române și nu voi ridica mâna mea asupra fraților mei, locuiesc pe orice fel de teritor politic. — Așa să-mi ajute Dumnezeu“.

Cronicarul acelor vremi, relatând scena depunerii jurământului, încrestează: „A fost o clipă mai solemnă probabil ca aceea din 1848“. (Ziarul „Unirea“ din 19 Noem. 1918).

Cu un „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu“ (Te Deum) și cu un „Deșteaptă-te Române“ s'a încheiat slujba solemnă a depunerii jurământului blăjenilor, slujbă dela care au ieșit cu toții extaziați de măreția clipelor ce le-a fost dat ca să trăiască.

Un prânz de gală la Mitopolie, cu toaste înflăcărâte, brodate pe tema idealului național și a unirii tuturor Românilor, a fost finalul zilei de 17 Noemvrie 1918, zi, care s'a înscris cu litere de aur în analele Blajului.

În timpul acesta soldații români începuseră să treacă Carpații, fiind așteptați cu adevărată dragoste frățească, ca niște eliberatori.

Aruncând o privire retrospectivă asupra evenimentelor din Noemvrie 1918, trebuie să ne oprim și la actul politic de un deosebit curaj și perspicacitate al Consiliului Național Central Român dela Arad, care prin ultimatul său din 10 Noemvrie 1918 a cerut guvernului național maghiar din Budapesta, prezidat de contele Károlyi Mihály, predarea imediată a puterii depline de guvernare asupra teritoriilor locuite de Români în Ardeal și în Țara Ungurească, în 26 județe, cari urmau să fie cărmuite de un guvern român cu reședința la Sibiu.

Guvernul Károlyi a cerut telegrafic Consiliului Național Român, prin ministrul naționalităților dl Jászai Oszkár, prelungirea termenului ultimului care expira în 12 Noemvrie 1918, la orele 6 d. m., cu încă 12 ore.

În dimineața de 13 Noemvrie dl Jászai

sosea la Arad, însoțit de o delegație numeroasă, în vederea începerii tratativelor cu delegații Consiliului Național Român.

Tratativele au început în localul Prefecturii județului, în aceeași zi. — Ministrul Jászi a propus Românilor, în numele guvernului maghiar, transformarea teritoriilor din Ungaria revendicate de Români, într-o confederație de autonomii cantonale după modelul Eidgenossenschafturilor din Elveția. Le recunoștea Românilor o largă autonomie administrativă, dar cerea să se mențină integritatea de stat a Ungariei. — La urmă strecura amenințarea cu bolșevismul spunând că: „Incheierea păcii care va sosi, nu e în mâna lui Foch și a celorlalți generali, cari, precum am văzut la Belgrad (Jászi fusese în delegația pentru încheierea armistițiului, condusă de Károlyi, și menționează mai târziu — în revista „Napkelet“ din Cluj, Nr. 23 din 1921, unde și-a publicat memoriile, că abia s'a putut stăpâni să nu-i arunce în față generalului Franchet d'Esperey cuvintele: „Les vainqueurs sont toujours boches“), întru nimic nu se deosebesc de rășboinicul Hindenburg și Ludendorf, ci republica sovietului european, consiliul muncitorilor și consiliul militar vor încheia-o“. — Și tot pentru intimidare le mai amintea Românilor, că „chiar ieri guvernul rus a acreditat ca ambasador ungar al republicii de soviete rus pe deputatul Rakovsky (bulgarul trădător, refugiat din România în Rusia), care mai bine cunoaște situația României și a Românilor din Ungaria. Acestea vor decide pacea și nu imperialiștii cu sabia“ (Cfr. Ion Clopoșel, Revoluția din 1918 și unirea Ardealului cu România, Cluj, 1926, pp. 85—87).

Iar un alt delegat ungar, Bokányi Dezső, reprezentantul Consiliului național maghiar din Budapesta și al partidului social democrat din Ungaria, a amenințat cu Internaționala, declarând că va apăra în fața acesteia concepția dlui Jászi.

Vasile Goldiș, în numele delegației române a declarat, că răspunsul Consiliului Național român la propunerile guvernului maghiar, făcute prin d. Jászi Oszkár, se va da cu toată greutatea necesară numai după sosirea la Arad a dlui Iuliu Maniu, a cărui venire a fost anunțată dela Viena (I. Clopoșel, o. c., p. 87).

(Va urma)

Vaticanul și prizonierii

Un mare gânditor al Bisericii apusene spunea, la sfârșitul veacului al XIX-lea, că Papalitatea cu forța sa morală și spirituală este ultima nădejde a Europei.

În actualul război total și global putem afirma că Papalitatea este o ultimă speranță nu numai pentru continentul îmbătrânit de suferințe al Europei, ci și pentru restul lumii întregi. Azi, popoarele aproape în unanimitatea lor, își îndreaptă privirile spre Vatican.

Vaticanul este singurul organ internațional, care judecă și sancționează cu sancțiuni morale încălcările aduse de beligeranți dreptului internațional al războiului.

Dreptul internațional, — cea mai tânără ramură a dreptului, — nedispunând nici de un tribunal internațional, nici de sancțiuni materiale, găsește un puternic sprijin și apărător în instituția internațională a Papalității.

După doctrina creștină, dreptul fiind o emanațiune a divinității, și dreptul internațional nu este altceva decât pozitivizarea unui mănuchi din legile morale divine în diferitele convențiuni internaționale, cum sunt

cele dela Haga din anii 1899 și 1907 privitoare la legile și obiceiurile războiului.

Dacă dreptul internațional își are fundamentul în dreptul divin, este natural ca instituția divină internațională a Papalității să aibă dreptul și datoria de-a veghea ca în comunitatea internațională a Statelor să se respecte legile divine morale universale și să aplice infractorului sancțiuni morale pline de eficacitate, datorită puterii morale formidabile a Vaticanului.

În lumina acestor constatări, Papalitatea, cu caracterul ei supranațional, apare ca un organism internațional necesar spre care popoarele chinute de vremile războiului își îndreaptă ultimele speranțe, atât pentru umanizarea războiului, cât și pentru curmarea lui cu un ceas mai de vreme prin pacifismul tradițional al Sf. Scaun.

Este foarte evident că Papalitatea nu se poate desinteresa nici de soartea prizonierilor de război, a căror problemă constituie un important capitol al dreptului internațional.

Papalitatea în cursul istoriei sale bimilenare a răspuns speranțelor și din acest punct de vedere.

În războiul trecut, sunt îndeobște cunoscută strădaniile Papei Benedict XV în favorul prizonierilor.

Pentru Sanctitatea Sa Papa Pius XII, soartea prizonierilor din actualul război este o preocupare de căpetenie.

Nu întrează nimic ce ar putea ameliora soarta lor și ce ar putea aduce o mângâiere familiilor lor prin mijlocirea corespondenței.

Mai zilele trecute, am avut ocazia să constatăm aceasta, cu ocazia vizitei făcute prizonierilor Ruși din Valea Jiului de către Escelența Sa Nunțiu Apostolic Andrea Casulo, prin care vizită solul papal a terminat cu cercetarea tuturor lagărilor din România.

Prizonierii au avut fericirea să fie mângâiați prin cuvântări impresionante de către Nunțiu apostolic, și au învățat să privească lumea și viața în lumina spiritului ce emana ca o flacăra vie din ochii mai mult decât tinerești ai Excelenței Sale, la care admirai deopotrivă, toate calitățile unui blând bătrân și înțelept părinte, cât și vigoarea tinerească a unui fin și iscusit diplomat.

Nunțiu papal, însoțit de d-nii lt. col. Marin Alex., adjutant al Mareșalului Conducător, căpit. N. Argeșeanu dela M. Stat Major, căpit. I. Nenițescu și prof. Smochină dela Președinție, precum și Sf. Sa Delmestri, secretarul nunțiatului, a avut ocazia să constate din nou că pentru România tratamentul bun aplicat prizonierilor este ceva mai mult decât un angajament internațional: este o obligație creștinească.

Acest examen de cultură și civilizație este îmbucurător și pentru Sf. Scaun și pentru noi, Români.

Pentru Sf. Scaun din motivele de mai sus, iar pentru noi Români din cauza că un organ internațional ia act de feliul cum tratăm prizonierii, și prin acest organ lumea întreagă.

Și este bine să fim cunoscuți și din acest punct de vedere, când popoarele învrăjbite își vor întinde ramurile păcii, peste ruinele fumegânde.

Dr. Eugen Suciu

Astru Sibian în sărbătoare. Dornici de a-și manifesta iubirea față de Biserică și conducătorul ei, tinerii studenți dela Sibiu, înmănușiați în Astru, abia adunați din risipirea vacanței, s'au și gândit la o sedință în cinstea I. P. S. Sale Dr. Valeriu Traian Frențiu, Administratorul Apostolic al diecezei de Alba Iulia și Făgăraș. În dupămasa zilei de 21 Noembrie a. c. sala cea mare a Casei Stu-

denților, s'a umplut de tineri uniți, între care erau și studenții dela Academia de Teologie din Blaj. Sedința, cu program variat, a fost deschisă prin cuvântarea președintelui de onoare a Astrului, prof. Dr. C. Tătaru, căruia i-a urmat salutul studenților exprimat de președintele activ, stud. Nicolae Pop. Celelalte puncte din program au arătat drumurile de ideal religios și cinste cetățenească pe care va merge fiecare Astrist. Icoana dorințelor lor pline de avânt spre culmile sfințeniei, ale științei, ale patriotismului, a fost viu înfățișată I. P. S. Sale, care a binecuvântat și gândul și strădania acestor iubii fii ai săi. Printr-o cuvântare de înaltă ținută creștinească și românească, plină de sfaturi diriguitoare pentru studenți, dl' prof. Dr. Iuliu Hațieganu, rectorul Universității Daciei Superioare, încheie această neuitată sedință, care va inspira fiecăruia Astrist o demnă ținută în decursul acestui an.

Știri mărunte

Ne-a părăsit un suflet bun.

Acest suflet bun a fost văduva Maria Gruiescu n. Frențiu, sora I. P. S. pâr. episcop Valeriu Traian — căruia și pe această cale îi exprimăm respectuoase condoleanțe — trecută la cele veșnice la Beiuș, în ziua de 27 Noembrie c., la vârsta de 74 de ani. Slujba înmormântării i-a făcut o Preasf. Ioan Bălan și Preasf. V. Aftenie dela București, încunjuzați de-un impunător sobor de preoți, între cari erau pâr. Dr. V. Macaveiu, și pâr. Dr. N. Brinzeu, prepozitiți capitulari, pâr. Iuliu Maior, canonic mitropolitan, pâr. Dr. Valer Hetco, protop. Beiușului, pâr. Dr. N. Flueraș, dir. liceului „Samuil Vulcanu“ ș. a. Cuvântul funebru l-a rostit pâr. I. Mateiu, profesor. Bogată în fapte bune a fost viața adormitei în Domnul, liniștită moartea. — Fie-i partea cu dreptii!

Cu „Astra“ la Micăsasa. Credincioșii pâr. D. Boariu și Șt. Crișanu, din Micăsasa, au primit în mijlocul lor Duminecă 22 Nov. c., pe elevii cl. VII dela Școala Normală de băieți din Blaj, conduși de Prof. Vas. Popp, Dr. Sim. Crișanu și pedagogul Vas. Văleanu. La sf. Liturgie, în biserica arhiplină, a predicat pâr. Crișanu, iar după masă a oficiat Binecuvântarea Euharistică. — La orele 3 p. m., în sala cea mare a Școlii primare pusă la dispoziție de dl dir. Anca, s'a desfășurat programul la care au fost de față toți intelectualii comunei în frunte cu M. Onor. D. Boariu, preot pens. Sedința a deschis-o pâr. Șt. Crișanu, care i-a prezentat publicului pe oaspeții veniți în numele Astrei. Au vorbit: Prof. Vas. Popp, despre Neamul românesc și durerile lui, dl Slt. Oanchiș, delegatul Marelui Stat Major, despre Campania din Răsărit iar pâr. Sim. Crișanu despre credință și rugăciune. Elevii au desfășurat un program compus din cântece, declamări, monoloage și piesa „Arvinte și Pepelea“ de Alexandri, interpretată de D. Mircea, V. Nanu și M. Vesa. Tuturor le-a mulțumit preotul local Șt. Crișanu, pentru osteneala depusă în slujba luminării satelor.

Vești desmințite. S'a scris în presa vrăjmașilor că Germania ar căuta căi ce duc la pace. Cercurile politice berlineze atrag însă atenția obștească asupra declarației ministrului de externe nordamerican, care spune că n'are nici o cunoștință despre asemenea taonări. Asemenea se desminte (Rador 2. XII. 43) și știrea că ambasadorul german von Pappen s'ar găsi în ceva misiune specială la Vatican. — La fel se desminte și informația amăsurat căreia Sf. Scaun ar încheia ceva acord deosebit cu Turcia. — Tot așa se declară la Berlin (S. P. P. 1. XII. 43) că s'vonul cu reluarea relațiilor diplomatice între Turcia și Vatican nu corăspunde adevărului.

Locale. Poimâne, Luni, de prasniciul Sf. Nicolae, va predica în catedrală pâr. Gh. Dănilă, ca nonic mitropolitan.

Divizie citată pe Națiune. Prin ordinul de zi pe Națiune, Nr. 51 din 27. XI. 43, d. Mareșal Ion Antonescu, laudând strălucitele fapte de arme ale Diviziei 10 Infanterie, face cunoscut Țării întregi că pomenita Divizie s'a acoperit de glorie, luptând în diferite sectoare ale frontului de răsărit. Vreme de mai bine de doi ani, precizează ordinul de zi, „Odessa, Korceci, Jusnaja-Ozereika, Adagun, Kiwskoje, Cubanul, Crimeea, statornicesc drumul de glorie al faptelor de arme ale acestei divizii“. — Laudă ei!

† Nicolae Gârbea, protop. onorar, fost paroh al Barului Mare (eparhia Lugojului) a trecut la cele veșnice în Petroșani (10 Noembrie c.), într'al 61-lea an al vieții și 35 al preoției sale cinstite. — Odihnească în pace!

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Conținutul de a
plăcare a tarifului comer-
cial, categoria V.

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 300 Lei

Pe 6 luni . . . 180 Lei

Pentru străinătate 900 Lei

Unitatea

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Apostolatul presei..

— Un imperativ categoric actual —

de Aurel Leluțu

Lupta dintre Hristos și Belial, dintre Lumină și întuneric, dintre Adevărul vivificator și minciuna mortiferă a luat astăzi proporții gigantice. Puterile întunericului „luciferic” și-au organizat metodic lupta, adoptând o tactică extrem de îndrăznească, prin punerea în prima linie a armii de șoc celei mai formidabile: *presa*. Atacul se dă frontal. Obiectivul principal e zdruncinarea liniei de apărare a cetății Luminii: Biserica. Se caută o decisivă.

Cunoscând primejdia de invazie în sufletele creștine a haosului și a beznei, de capitulare a fiilor Luminii în fața fiilor întunericului, Biserica, — a cărei menire e tocmai de a risipi din suflete negura ignoranței și de a feri conștiințele de orice învățătură greșită, prin *opera constructivă* a unei puternice culturi catolice și formarea unei mentalități autentice și integral evanghelice, — își dă seama de importanța și seriozitatea frontului de luptă? *Da*. Prin episcopi, Ea investește pe preoți cu prerogativa și cinstea neasemuită de pioneri ai Luminii, de soldați ai Adevărului.

Ca să poată lupta pentru Hristos, preotul trebuie să fie format și să trăiască în spiritul Lui. Cea dintâi armă a „luminii lumii” (Mat. 5, 14) e viața sa *vie!* Insași *prezența christologică* a preotului în lume trebuie să producă panică în demoni, așa cum prezența lui Isus făcea să se cutremure legiunile de spirite infernale: „Ce avem noi cu tine, Isuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit mai înainte de vreme să ne muncești?” (Mat. 8, 29). Când preotul este o imagine vie și grăitoare a Adevărului, când *viața lui* este lumină, atunci și *gura lui* va vesti cu sinceritate „cuvintele vieții de veci” (Io. 6, 68). A doua armă e deci predicarea Evangheliei prin grai viu. Aceasta e o *datorie oficială* a preotului, obligându-l în conștiință, ca înafară de ca tehizarea regulată a copiilor de școală să fie crainic al cuvântului veșnic și pentru adulți, cel puțin în Dumineci și sărbători. Cu frică și cutremur fiecărui preot trebuie să-i răsune în conștiință ceea ce spunea despre sine Sf. Pavel: „*Vai mie, de nu voi vesti!*” — Azi, mai mult ca oricând, predica bine meditată și redată într-o formă accesibilă auditorului, e un mijloc și o armă de luptă indispensabilă „căci, spune Sf. Pavel, va veni vremea — (iat'o!) — când învățătura cea sănătoasă nu o vor primi: ci după poftele sale își vor alege învățători, cari le vor gădili urechile; și dela adevăr auzul și-l vor întoarce, și la basme se vor întoarce” (II Tim., 4, 3-4). „Insași, continuă apostolul, adresându-se lui Timotei, *tu priveghiază în toate, răbdă răul, fă lucrul evanghelistului, slujba*

fă-ți-o deplin” (ibid. 4, 5). Tocmai fiindcă dururile întunericului s'au îmbrăcat în haina de lumină a presei, — în acest veac XX când lumea are până la frenezie pasiunea cifrelor, fără spirit ce discernământ, — și se folosesc de ea ca de o armă blindată înzestrată cu cele mai moderne mijloace de aruncat flăcări și proiectile, răspândirea prin grai viu și apărarea orală a adevărului, deși e necesară și indispensabilă, nu e suficientă. De aceea presei dușmane, armii formidabile a dușmanilor credinței catolice și romane, să i-se răspundă cu presa catolică.

Présa catolică propriu zisă a început odată cu scrierea cărților Noului Testament. Isus predicase cu pilda vieții Sale și cu cuvântul „Vestea cea bună” a mântuirii. Își formase cu atâta trudă Apostolii cari trebuia să-l fie mărturie de lumină nefățarnice în toată lumea. Prin puterea Sa dumnezească ar fi putut să folosească numai graiul viu ca armă de lumină pentru învingerea inamicilor și cucerirea lumii. Dar în înțelepciunea și Providența Sa iubitoare a voit și s'a îngrijit ca Evanghelia să nu rămână pur orală ci să fie scrisă.

Prin aceasta s'a pus baza *presei catolice*, apărând cartea Nr. 1 a oricărei biblioteci creștine și izvorul principal al culturii catolice peste veacuri.

Cartea Sfântă era tot atât de prețuită, de iubită și dorită ca Sf. Euharistie. Iar astăzi Biserica înconjură Sf. Evanghelie cu o cinste neasemuită: prin cădri, sărut etc., ca pe cea mai valoroasă comoară, fiindcă, după o frumoasă expresie a lui *Bossuet*, ea este „ca un al doilea trup pe care l-a luat Cuvântul”.

Îndată după scrierea cărților sfinte, ele s'au răspândit în mod uimitor. Creștinii primelor veacuri au cunoscut ce însemnează răspândirea presei!

Sfinții părinți, apoi, și scriitorii bisericesti, începând cu „părinții apostolici”, și continuând cu doctorii mari și „luminarii” bisericii — până la teologii și scriitorii creștini din zilele noastre — *au scris și răspândit* mii și mii de volume pentru Victoria Regelui Hristos în mintea și viața oamenilor, ca să-i treacă din bezna întunericului și umbra morții la lumina Adevărului și realitatea Vieții.

Biserica însași prin glasul autorizat al papilor, a cerut și cere o serioasă organizare a presei.

Iată ce scria deja papa Leon XIII: „E de mare importanță să recomandăm *episcopilor* ceea ce demult timp ne stă la inimă și asupra căruia Noi insistăm des, ca munca scriitorilor catolici, bine regulată și îndrumată, să fie încurajată și dezvoltată... Pentru a lupta cu arme

egale, e absolut necesar ca scrierilor (dușmane) să li-se opună scrierile noastre: în acest mod vor putea fi zdrobite atacurile, demascate perfidiile, împiedecate erorile veninoase, iar datorita și virtutea afirmate și încurajate...” (Leon XIII, *In ipso*, t. III. p. 14). Acelaș este și glasul lui Pius XI de sfântă și glorioasă amintire, sub care s'a ținut o expoziție, la Roma, a presei catolice din lumea întreagă, precum și al pontifului actual Pius XII, care cu viața, cu cuvântul și peana sa măiastră e un adevărat Far de lumină pentru corabia naufragiată a destinului amar și jalnic al omenirii.

Presa și cultura catolică, de înaltă ținută științifică și tehnică, formează pentru Apusul catolic un fiu de mândrie și glorie creștină și o garanție sigură de biruință, pentru Biserica.

Trebue să fim sinceri și să recunoaștem că în Răsăritul creștin în general, și, fiindcă ne interesează starea dela noi deacasă, în Biserica noastră în particular, presa n'a luat încă dezvoltarea care ar fi trebuit și ar fi putut s'o ia, dacă rostul i-ar fi fost înțeles mai bine iar organizarea ei sprijinită cu orice jertfă de către toate elementele cu răspundere și cu valențe prea adeseori lăsate în paragină.

A sosit timpul unui riguros examen de conștiință. Dacă nu sesizăm bine acest imperativ categoric al formării și răspândirii presei catolice, vom fi striviți și depășiți de evenimentele care se precipită asupra noastră.

Ne trebuesc cărți, reviste și ziare, de cultură catolică (dogmatică, morală, educativă, istorică, socială) care, odată scrise, să fie răspândite metodic printr'un colportaj bine organizat. Spre acest scop credem absolut necesară o „organizare centrală a presei” pe întreaga Arhidieceza. Alfel se risipesc sau amorțesc prea multe energii...

Incerările răzlețe, chiar când sunt făcute cu cea mai bună intenție și jertfă personală, nu pot avea decât o influență restrânsă. Aceleași energii intelectuale, morale și materiale, dacă ar fi organizate și coordonate metodic, intrând în posibilitățile mai vaste și mai asigurate ale Bisericii, ar aduce roade însuflete, atât în formarea cât și în răspândirea culturii catolice prin presă. Țările catolice din Occident ne dau pilde grăitoare. Să le urmăm. Și noi putem, numai să vrem să jertfim din bunurile noastre, sau ale Bisericii, spirituale și materiale.

Preoșimea e aceea care ar trebui să se însufletească mai întâi de această problemă: preoșimea dela „centru” ca și cea din „provincie”. Organizată la centru, apoi pe protopopiate și în parohii, presa noastră catolică ar fi cea mai bună armă de luminare a conștiințelor, dând preotului puțința de a fi mereu prezent — prin cartea bună — în casele credincioșilor. În acest fel departe de a îngreuna munca preotului, presa îi va fi cel mai bun colaborator.

Preotul deci e obligat în conștiință să sprijine presa catolică. Orice preot. Fie prin apostolatul penei, fie prin răspândirea celor

scrise de alții. Ori poate prin amândouă mijloacele.

E necesară o „bibliotecă parohială“ în care deocamdată să s'adune cărțile și broșurile mai alese publicate la noi. Împrumutând cărți din biblioteca parohială, mulți credincioși așa de mult vor îndrăgi lectura lucrurilor sfinte încât ei înșiși vor cere să li se cumpere „cărți sfinte“ și să li se aboneze vreo revistă sau foaie bisericească.

Pentru osteneala depusă în formarea și răspândirea presei, preotul va fi nespus de mângâiat, văzând Biserica unită la înălțimea chemării ei și parohia sa refăcută, însuflețită, statornică și tare în credință.

E adevărat că *preotul în apostolatul aceștia al presei trebuie sprijinit de mireni*, cari prin munca, jertfa și zelul lor își vor arăta recunoștința față de Biserica Unită care i-a născut și crescut în lumea fericitoare a adevărului. Căci „dacă Biserica a născut și crescut fii, n'a făcut-o ca în ceasurile grele ea să nu poată aștepta dela ei nici un ajutor, ci din contră ca fiecare să pună mai presus de odihnă și interesele sale egoiste mântuirea sufletelor și integritatea cauzei creștine“ (Leon XIII, *Etsi nos*, t. VII, p. 36).

Publicarea de cărți în spirit curat catolic din partea intelectualilor noștri mireni, colaborarea la revistele și foile noastre, răspândirea, împrumutarea sau chiar și numai recomandarea unei cărți bune, constituie o participare la cel mai nobil apostolat, căci „caritatea doctrinei e cea dintâi caritate“ (Lacordaire). Pentru mireni deci apostolatul presei e o onoare.

Lumina și întinericul și-au discutat totdeauna, printr'o luptă îndârjită, dreptul exclusiv de stăpânire asupra inteligențelor și vieților omenesii, căutând armele de luptă cele mai potrivite. Astăzi întinericul aruncă în luptă toate forțele unei prese bine organizate. Biserica, preoții și mireni iubitori de Lumină și luptători pentru Adevăr, vor fi nezdruccinat frontul creștin, dacă vor creia, vor susține și vor răspândi presa catolică. Participarea la organizarea apostolatului presei e pentru toți o datorie de conștiință și o nobilă caritate. Ubi Caritas et amor, Deus ibi est. Iar unde e Dumnezeu e și Victoria Luminii...

Blăjenii acum un sfert de veac

4)

de Dr. Coriolan Suciu

În dimineața zilei de 14 Noembrie 1918, cu un tren special, pus la dispoziție de autoritățile ungurești din Budapesta, d. Maniu sosea la Arad.

Fruntașii români, membrii ai delegației (Ștefan Ciceo Pop, Vasile Goldiș, Aurel Vlad, Aurel Lazar, Ion Erdeli, Enea Grapini, Iosif Jumanca, Ioan Flueraș și Gheorghe Crișan — secretar —) s'au întrunit de îndată în casa lui Șt. C. Pop. „D. Maniu a aprobat toți pașii întreprinși până aci de organele oficiale ale politicii românești“. A fost redactat apoi răspunsul în forma definitivă și comunicat dlui Jászai, în după amiaza zilei de 14 Noembrie, cu ocaziunea redeschiderii tratativelor.

Prin comunicatul său, consiliul național român respingea oferta guvernului maghiar, afirmând că: „Națiunea română pretinde cu tot dreptul independența sa deplină de stat și nu admite, ca acest drept să fie întunecat prin rezolviri provizorii, cari, pe deoparte, principial, trag la îndoială acest drept, pe de altă parte nu oferă nicio garanție, care și până la rezolvarea definitivă ar putea asigura ordinea publică, siguranța averii și a vieții pe teritoriile locuite de Români“ (Ibid. p. 89).

Între cele două principii: acela al suveranității națiunii române, preconizat de delegații consiliului național român și între sistemul cantonal elvețian, propus de guvernul maghiar, prin reprezentantul său, ministrul Jászai, nu se putea construi o punte de legătură.

La întrebarea socialistului Bokányi Dezső, că pe ce bază istorică stau Români când cer cedarea ținuturilor reclamate și care este egitimitatea pretensiunilor conducătorilor români?, d. Iuliu Maniu i-a răspuns, între altele, că „Români cer recunoașterea drepturilor lor în baza faptică a existenței lor ca națiune geograficește compactă, cu tradițiuni și aspirațiuni unitare și bine precizate, dar o cer aceasta și în baza drepturilor istorice ale națiunii române, pe care nu e timpul acuma

să le desfășure, dar a căror existență o constată în baza tuturor declarațiunilor făcute din anul 1848 încoace“. — I a mai răspuns delegatului ungar, că: „Națiunea română vrea să-și înfăptuiască suveranitatea sa națională și de stat pe întreg teritoriul locuit de Români al Ardealului și al Ungariei și nu poate admite să se pună piedeci acestei suveranități prin enclavele străine, meșteșugit făcute și susținute.. Noi nu voim să devenim din asupriți asupritori, dar nici nu putem admite o cingărire a teritoriului românesc. Chestia e clară. Noi ca popor suveran voim să avem toate atribuțiile suveranității și în primul rând — în vederea disordinei ce se instăpânește și pe care noi o putem împiedeca — puterea administrativă pe întreg teritoriul pe care știm a fi al nostru. E aceasta o urmare necesară a dreptului de liberă dispunere, pe care guvernul unguresc pe urma lumii întregi l-a recunoscut și el. Constată însă, că reprezentantul guvernului nu înțelege așa dreptul acesta, cum îl înțelegem noi și cum îl înțelege toată lumea. Aici e deosebirea între noi, în urma căreia înțelegerea nu e cu putință“.

De încheiere i-a ripostat, că: „Crede că Maghiarii fac o mare greșală istorică, dacă și în aceste momente critice, în mod strimț și egoist, se leagă de dominațiunea lor neîndreptătită, în loc să recunoască cu un gest larg greșala făcută în trecut și să dea de bună voie din mâna lor, ceea ce națiunea română cu drept cuvânt pretinde. — Să nu uite națiunea maghiară că popoarele mici vecine totdeauna sunt avizate unul la altul în fața popoarelor mari din vecinătate, cari, cum sunt Germanii și Rușii, abia de acum înainte își vor arăta, după desrobirea lor din cătușele imperialismului, proporțiile gigantice și se vor prezenta cu adevărata lor putere“ (I. Clopoșel, o. c., pp. 91—93).

Șeful delegației ungurești mai încercă cu o nouă propunere, mai largă, dar din care reiasă teama unirii Românilor ardeleni cu regatul României, deoarece în punctul 7 al propunerii se menționa, că „Imperiul român provizoriu nu poate conta pe puterea militară a regatului român“.

După ce și această propunere a dlui

FOIȚA „UNIRII“

Pro memoria

GHEORGHE MUNTEANU. Vicarul
Timișorii (1863—1943)

Abia 2 săptămâni ne mai despărțeau de ziua, în care speram să sărbătorim împlinirea a 80 ani ai unuia dintre cei mai vrednici preoți ai Eparhiei Lugojului, când iată ne vine trista veste că acela pe care doream să-l sărbătorim: Vicarul Gheorghe Munteanu a trecut în lumea dreptilor. S'a prăbușit deodată, pe neașteptate; căci deși fusese suferind și i-se impuneau toate precauțiile, se simțea atât de bine, încât Vineri, 19 Nov., dimineața s'a îmbrăcat să meargă la biserică, dar i-s'a făcut rău și în scurtă vreme a expirat. Nouă nu ne-a rămas decât sărbătoarea durerii, ultima cinste, ce se cuvine la despărțirea pentru totdeauna.

Și nu i se poate face vicarului Gheorghe Munteanu mai mare cinste, decât aceea ce îi fac viața și faptele lui, pe cari suntem datorii a le evoca cu această ocaziune!

Optzeci de ani! Care era situația noastră

acum 80 ani, când la 2 Dec. 1863 învățătorului Alexandru Munteanu dela Veșel, lângă Deva, devenit mai târziu preotul acelei comune, i-s'a născut un fecioraș, pe care l au botezat cu numele Gheorghe?! Copiii de preoți și învățători, dacă părinții lor erau în stare mai bună, erau dați la școală, dacă nu — se întâmpla și aceasta — rămăneau acasă la agricultură. La școală cum era? Nu erau internate, nici burse. Elevii stăteau pe la gazde, mai mulți într'o cameră ori în bucătărie. Aceia, cari nu puteau plăti întreținerea completă, își primeau alimentele de acasă din acestea gazda le făcea masa, dela fiecare câte o săptămână, fără a se putea controla ce mai ia și gazda pentru sine! La Blăjenii erau o mare binefacere pentru bieții elevi pâinișoarele numite „țipăi“, ce se primeau din Fundațiunea creiată anume în acest scop de Episcopul Gr. Maior (1772—82) pe lângă aceasta unii elevi mai buni ajungeau băieți de serviciu pe la canonici, iar la seminarul teologic mulți elevi de liceu se săturau din resturile de alimente, ce primeau dela teologi, așteptând cu ulcica în mână ieșirea acestora din sufragerie.

Ținărul Gheorghe Munteanu începu liceul la Orăștie, dar nu peste mult trecu la Blăjenii. Aici ajunse la casa vestitului canonic-prepozit

1) Vezi Ștefan Manciușea, Țipăii Blăjenii, în „Cultura Creștină“, Nr. 1—3 și urm. 1942.

Constantin Pappfalvi. Acest mare bărbat al neamului fusese în anul 1833—51 protopop al Hunedoarei și vicar al Hațegului, cu reședința tot în Hunedoara. De aci se trăgea și familia preotului Munteanu. Pappfalvi, al cărui nume familiar fusese schimbat cu forța la școala maghiară (ei fiind din Popfalău, pe tatăl său l-au numit Păuciu), fusese în 1848 deputat al dietei din Cluj, ales de orașul Hațeg împreună cu Alex. Bohățiel; la fel a celei din Pesta, resp. din Dobrișin în 1849; el a jucat un mare rol în luptele naționale de atunci, ca și Eftimie Murgu și alții; rolul lui încă nu a fost pe deplin cunoscut și apreciat²⁾. Dar ne putem închipui, ce formațiune sufletească a putut primi băiatul Gheorghe Munteanu pe lângă un preot atât de delicat și un suflet atât de românesc ca acela al lui C. Pappfalvi.

Luând examenul de maturitate în 1855, Gh. Munteanu urmează Teologia la Timișoara, fiind unul dintre cei mai buni studenți, cum a fost și la liceu. După terminarea Teologiei a făcut și el, ce făceau alți absolvenți pe vremea aceea: a intrat în serviciul învățământului confesional la sate. A funcționat ca învățător la Merișori, Câmpului-Neag și Cârnești, apoi a primit să fie cântărețul bisericii din Timișoara. Aici s'a căsătorit în 1891, iar în 1892 a fost hirotonit preot și trimis preot al

2) V. Bunea, Discursuri, etc. Blăjenii 1903, p. 116 și urm.

